



## **Château de Courrière, Bury**

*Eigenaren, bewoners, gebeurtenissen 1840–1984*

Fundatie de Groot Roodhorst, april 2026

[www.fundatiedegrootroodhorst.nl](http://www.fundatiedegrootroodhorst.nl)

Samengesteld door Monique Douchet en Bert de Groot  
Opmaak: Floris van der Grijn, Nederland

## Inhoud

|                                                 |    |
|-------------------------------------------------|----|
| Château de Courrière .....                      | 3  |
| 1842 – 1886 : Visart de Bocarmé .....           | 4  |
| 1889 – 1926 : Bourgeois - Cornil .....          | 10 |
| 1926 – 1952 : Boël et Lecrique .....            | 13 |
| 1952 – 1960 : Jordan - Soyez.....               | 17 |
| 1960 – 1984 : Vanderhaeghen .....               | 21 |
| BIJLAGE Lecrique en de 18-daagse veldtocht..... | 26 |

## Château de Courrière

Na de dood van zijn vader erfde Ferdinand Visart de Bocarmé het kasteel en besloot hij zijn eigen landgoed te bouwen aan de andere kant van het dorp Bury, aan de Sartheweg (nu Rue Courrière). Hoewel er in 1840 mogelijk al enkele gebouwen stonden, was de locatie nog niet te vinden op de kaart die Ferraris tussen 1770 en 1778 tekende. Destijds was de weg slechts een karrenspoor dat de hoofdweg tussen Leuze en Péruwelz kruiste. Er werd een neoklassiek gebouw opgetrokken volgens plannen die toegeschreven kunnen worden aan de architect Bruno Renard uit Tournai, die gespecialiseerd was in de neoklassieke stijl en in die tijd zeer actief was.

De neoklassieke stijl is ingetogen en geïnspireerd op de Grieks-Romeinse architectuur. Het kasteel is een vierhoekige structuur, georganiseerd over vier niveaus met vrijwel gelijke plattegronden. De voorgevels zijn symmetrisch met vijf traveeën, terwijl de zijgevels er drie hebben. Aan de voorzijde leidt een imposante trap naar de drie ingangsendeuren, terwijl aan de achterzijde een minder monumentale trap toegang biedt tot een portiek met twee zuilen, vanwaar de drie deuren van de grote salon zich openen. Deze zuilen doen denken aan de architectuur van de oudheid. In de hal bootsen de zuilen van imitatiemarmer, de beschilderde plafonds met hemeltaferelen en de fresco's de decoratie van de entree-atria van Romeinse villa's na. Naast het hoofdgebouw zijn er diverse bijgebouwen, zoals een orangerie, een rentmeesterswoning, een grote duiventil, kassen, een koetshuis, een bakkerij, stallen, een paardenbad en twee volières. Een rechte oprijlaan, geflankeerd door twee rijen beukenbomen aan weerszijden, leidt naar het hoofdgebouw, gelegen in een park omgeven door een hoge muur en deels door vijvers.



1. Foto ansichtkaart +/- 1900
2. Foto Laurent Louis : Omheind park
3. Foto kadastrale kaart 1842
4. Foto Laurent Louis : Rechte laan
5. Foto Jordi Ventura : Entree / hal
6. Foto kaart Ferraris 1770 -1778

## 1842 – 1886 : Visart de Bocarmé

### Eigenaren - bewoners

- Graaf Ferdinand Visart de Bocarmé (geboren in Tournai, 11 juni 1788, overleden in Bury, 12 april 1886)
- Zijn vrouw, Dame Marie-Clémence de Moucheron (geboren in Furnes, 26 februari 1803, overleden in Bury, 8 januari 1879)
- Hun dochter: Gravin Sophie Marie-Claire Visart de Bocarmé (geboren in Brussel, 11 mei 1831, overleden in Bury, 20 januari 1880)

Graaf Ferdinand Visart de Bocarmé liet het kasteel in 1840 bouwen en woonde er tot zijn dood in 1886. Zoals de meeste jonge edelmannen koos hij voor een militaire carrière, die hij in 1815 afrondde als luitenant in de Nederlandse cavalerie. Hij ging in 1830 met pensioen als majoor en wijdde zich vervolgens aan een politieke carrière in de Kamer van Volksvertegenwoordigers en een leven als boer op zijn landgoed in Bury. Ferdinand verbeterde de arbeidsomstandigheden van zijn medeburgers door een zagerij en in 1868 een suikerraffinaderij te bouwen. Deze laatste sloot in 1887. Naast zijn agrarische activiteiten was hij ook burgemeester van Bury.

In 1830 trouwde hij met Marie de Moucheron. Uit dit huwelijk werd in 1831 in Brussel een dochter geboren. Sophie, zoals ze heette, bracht haar leven ongehuwd door op kasteel Courrière en wijdde zich aan het verbeteren van de leefomstandigheden van de dorpingen. In 1837 verhuisden de graaf en gravin naar Bury, waar hun zoon Edouard werd geboren, maar hij leefde slechts enkele maanden. Zijn kist werd bijgezet in de crypte van de kerk, naast die van zijn voorouders. Sophie stierf in 1880 in Bury, een jaar na haar moeder.

Ferdinand was de zoon van Gustave Visart de Bury et de Bocarmé (1787-1841) en zijn vrouw, de markiezin Marie-Claire du Chasteler (overleden in 1820). Zij hadden naar verluidt veertien kinderen, van wie er slechts vier nakomelingen kregen. Ze woonden in het middeleeuwse kasteel van Bury: Bitremont. Na hun dood werden ze begraven in de crypte van de kerk in Bury, waar hun grafstenen nog steeds te zien zijn. Drie broers sneuvelden in de Napoleontische oorlogen. Toen hun vader in 1841 stierf, waren er nog maar vier broers in leven, juist degenen die nakomelingen zouden krijgen. Ferdinand liet het kasteel bouwen op het landgoed Courrière in Bury. De zoon van zijn oudste broer, Hyppolyte, bleef op kasteel Bitremont, waar hij in 1850 een gruwelijke misdaad zou begaan. Hier komen we later op terug.

De titels van het graafschap Bury en Bocarmé werden op 5 september 1753 door keizerin Maria Theresia vernieuwd als beloning voor de diensten van Louis Visart, kapitein in het regiment Prié, Waalse infanterie. Geen adellijke titel is zonder wapen, heraldische symbolen en motto. Het wapen van Visart wordt als volgt beschreven: "Azuur, een gouden chevron, vergezeld van drie hertenkoppen van dezelfde kleur." Dit vertaalt zich naar: een blauwe achtergrond met een gouden chevron (zoals die van Citroën!) en drie zilveren hertenkoppen. Deze steen is ingemetseld in de muur van de voormalige katholieke school aan de Rue de Lassus in Bury. Hij is dubbelzijdig en daardoor ook binnen in het gebouw zichtbaar.

In 1892 gaven Étienne van Zuylen van Nyevelt, Ferdinands neef, en zijn vrouw, Hélène de Rothschild, opdracht tot de restauratie van Kasteel De Haar bij Utrecht in Nederland. Het familiewapen van de Visart de Bocarmé is daar te vinden op een schoorsteenmantel, samen met de stamboom van de familie Van Zuylen van Nyevelt.

Lydie Fougnes trouwde in 1843 in Péruwelz met Hyppolite. Ze is de dochter van een rijke kruidenier die zijn fortuin te danken heeft aan de koloniale goederenhandel, terwijl hij, hoewel graaf, volkomen berooid is. Zijn fortuin is dus onlosmakelijk verbonden met zijn titel. De mooie dame is des te aantrekkelijker omdat ze slechts één broer heeft, Gustave, die ziek is, een been heeft verloren bij een lelijke val van een paard, en geen nakomelingen heeft. Hyppolite is daarom zeer opportunistisch over deze erfenis, maar Gustave laat op zich wachten. Erger nog, hij heeft net als Lydie van zijn vader geërfd en koopt de eigendommen op die Hyppolite gedwongen is te verkopen om de schulden af te lossen. Hyppolite's paniek bereikt een hoogtepunt wanneer Gustave zijn aanstaande huwelijk met een kasteelvrouw uit Grandmetz aankondigt!

Hyppolite kon het niet langer verdragen en besloot zijn zwager uit de weg te ruimen. Met de, zij het passieve, medeplichtigheid van zijn vrouw pleegde hij de eerste misdaad die met nicotine werd gepleegd. De gebeurtenissen vonden plaats in de eetkamer van Bitremont in 1850. Na een langdurig onderzoek, het eerste in zijn soort, werd Hyppolite schuldig bevonden en ter dood veroordeeld met de guillotine, terwijl Lydie werd vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs. De beul volbracht zijn werk op de Place de Mons op 19 juli 1851, nadat de koning had geweigerd de moordenaar gratie te verlenen.

Hoewel ze onschuldig werd bevonden, blijven er twijfels bestaan: haar hele verdediging is gebaseerd op de mentale, zelfs fysieke, wreedheid die haar man haar heeft aangedaan... maar tijdens haar verhoren wordt duidelijk dat ze niets heeft gedaan om de misdaad te voorkomen: hoewel ze van haar man had vernomen "dat hij die dag Gustaves bevelen zou opvolgen", zei ze er niets over tegen haar broer, ook al bracht ze die middag enkele uren alleen met hem door. Voor een 'goede' misdaad mogen er geen getuigen zijn, dus Lydie zorgt ervoor dat de kindermisjes buiten de eetkamer dineren, en wat de koetsier betreft, stuurt ze hem eropuit om een onbeduidende brief aan Grandmetz te bezorgen en vraagt hem vervolgens een dienstmeisje terug te brengen.

Ze was volledig op de hoogte van de voorbereidende studies van de graaf, aangezien zij degene was die zijn brieven aan professoren en tuinbouwers onder een valse naam schreef en ondertekende. Ze was inderdaad aanwezig tijdens de daad en nauw betrokken bij de pogingen om de misdaad te verbergen. Maar ze zou alles onder dwang en angst hebben gedaan. Was ze werkelijk zo volledig in de macht van de graaf, of wist ze zich er op slimme wijze uit te bevrijden? Was het in die tijd denkbaar om een vrouw, een moeder, een zus van zo'n misdaad te beschuldigen? Niemand weet het, en niemand zal het ooit weten; misschien was het een beetje van beide!

Het proces veroorzaakte grote opschudding. De kranten van die tijd besteedden er uitgebreid aandacht aan. Er verschenen verschillende boeken. Een moord in aristocratische kringen trekt altijd de aandacht. Maar in deze zaak speelde ook de faam van Hippolytes moeder, de markiezin Ida du Chasteler, een rol. Ze was een goede vriendin van de schrijver Honoré de Balzac, die zijn roman "Kolonel Chabert" aan haar opdroeg. Zelfs na het proces bleef Lydie Fougnyes een onderwerp van discussie. Gérard Lamotte deed onderzoek naar haar leven en publiceerde zijn bevindingen onder de titel "Lydie Fougnyes en haar kinderen na het proces". (Gérard Lamotte, 6 oktober 2023)

DOM

HIER IN DE BUURT LIGGEN DE LIJKEN VAN SIR GUSTAVE  
GRAAF VISART DE BURY EN DE BOCARMÉ  
OVERLEDEN OP 16 APRIL 1841, 89 JAAR OUD  
EN VAN DE DEUGDELIJKE LADY HENRIETTE MARQUISE  
DE CHASTELER, ZIJN VROUW, OVERLEDEN OP  
28 JULI 1820, 67 JAAR OUD, EN VERSCHILLENDE  
HUN KINDEREN. WIJ BEVELEN HEN AAN IN UW  
GEBEDEN EN SMEEKEN U OOK OM  
EEN PIAL GEDENKMOMENT TE SCHENKEN AAN HUN OUDSTE ZONEN:  
GUSTAVE, DIE OVERLEDEN IS IN DIENST VAN HOLLAND;

EDOUARD, KOLONEL VAN DE QUEEN'S DRAGONS,  
GESLACHT IN 1809 IN DE SLAG BIJ TUDELA IN SPANJE;

EN HYPPOLYTE, KAPITEIN VAN DE INGENIEURS, GEDOOD IN 1799,  
TIJDENS HET BELEG VAN ALEXANDRIË IN ITALIË (waarschijnlijk Egypte)



1. Het wapen van Visart de Bocarmé: IK BESCHERM DE ZWAKKEN
2. Ferdinand Visart de Bocarmé
3. Dit portret van Lydie Fognies bevindt zich in het kasteel van Courrière
4. Hippolyte Visart de Bocarmé
5. Ferdinand Visart de Bocarmé
6. Kasteel de Haar schouw met het wapen van Visart de Bocarmé
7. Kasteel van Bitremont

**D O M**

ICI PRÈS GISSENT LES CORPS DE MESSIRE GUSTAVE  
 COMTE VISART DE BURY ET DE BOCARME  
 DÉCÉDÉ LE 16 AVRIL 1874 ÂGE DE 57 ANS  
 ET DE TRÈS VERTUEUSE DAME HENRIETTE MARQUISE  
 DE CHASTILLER SON ÉPOUSE DÉCÉDÉE LE  
 10 MARS 1874 ÂGE DE 67 ANS ET DE PLUSIEURS  
 DE LEURS ENFANTS EN LEUR RECOMMANDANT A VOS  
 PRIÈRES ON VOUS SUPPLIE D'ACCORDER AINSI  
 UN BIEN SOUVENIR A LEURS HES AIENS  
 GUSTAVE MORT AU SERVICE DE HOLLANDE  
 EDOUARD COLONEL DES DRAGONS DE LA REINE  
 MORT EN 1809 A LA BATAILLE DE TEDIJA EN ESPAGNE  
 ET HIPPOLYTE CAPITAINE DE GEMME EN 1799  
 AU SIÈGE D'ALEXANDRIE EN ITALIE

**R I P**

*F. M.*

Le Comte Ferdinand VISART de BOCARME et la Comtesse Sophie VISART  
 de BOCARME, ont l'honneur de vous faire part de la perte irréparable qu'ils  
 viennent de faire par le décès de

**Dame Marie-Clémence de Moucheron**  
 COMTESSE FERDINAND VISART DE BOCARME

leur épouse et mère, née à FURCS en Mars 1810, pieusement décédée  
 au château de Courrières à Bury, le 8 janvier 1879, administrée des Sacraments  
 de notre Mère la Sainte Eglise.

Le service funéraire, auquel vous êtes prié d'assister, sera célébré le lundi  
 13 janvier, à onze heures, en l'église paroissiale de Bury.

Ils recommandent son âme à vos prières.

Bury, le 9 Janvier 1879.

Courrier de l'Escaut 23/09/1886

Etude de Maître AMAND, Notaire  
 à Baugnies.  
**Bury, Thumaide, Braffe,  
 Baugnies & Warchin.**  
 VENTE PAR LICITATION  
 DE

# CHATEAU

## DE COURRIÈRES

AVEC FERMES, BOIS  
**Terres Labourables  
 ET VERGERS**  
 D'UNE CONTENANCE DE  
**71 hect. 12 ares 60 centiares**  
 Maître Amand, Notaire à Bagnies, à ce commis par jugement du  
 Tribunal de Tournai, procédera à  
 l'intervention de M. le Juge de Paix  
 du canton de Péruwelz, à la vente  
 publique des immeubles ci-après :

*Commune de Bury.*

**Premier lot. — Le Château de  
 Courrières avec remises, écuries,  
 chenils, orangerie, serres chauffées,  
 jolis bâtiments de ferme et d'exploit-  
 ation, drève, parc, étang, jardins  
 légumiers, vergers avec arbres frui-  
 tiers en plein rapport, bois et terres  
 labourables d'une contenance de 20  
 hectares 93 ares 70 centiares, tenant  
 à la route provinciale de Leuze à  
 Péruwelz, au chemin de la Sarte et à  
 la ferme du bois Dugnelle, reprise au  
 5<sup>e</sup> lot.**

Courrier de l'Escaut 12/04/1903

8. Grafsteen van Etienne van Zuylen van Nievelt, zoon van gravin Julie Visart de Bocarmé
9. Courrier de L'Escaut, 23 september 1886: Verkoop van het kasteel
10. Doodsbrief van Dame Marie-Clémence de Moucheron

  
**PRIEZ POUR LE REPOS DE L'AME DE**  
 MADEMOISELLE LA COMTESSE  
**Sophie-Marie-Claire**  
*Visart de Bocarmé*  
 pieusement décédée au château de Courrières à Bury,  
 le 20 Janvier 1880, à l'âge de 48 ans,  
 administrée des Sacraments de notre Mère la Ste Eglise.

—♦♦♦—

Elle était douée d'un jugement exquis et l'esprit de conseil était en elle. SAP.

J'ai été frappée au milieu de ma course d'une maladie douloureuse. Pourquoi, Seigneur ? parce que votre volonté devait s'accomplir. JOB.

Seigneur, j'ai aimé la beauté de votre maison et la demeure où réside votre gloire. Ps. xxv.

Elle a ouvert ses mains à l'indigent, elle a étendu ses bras vers les malheureux. Prov. xxxi-20.

Sa vie tout entière est un miroir où se réfléchissent les rayons de la plus pure vertu. Modeste et humble, parlant peu, sage et mesurée. Loin de blesser personne, elle faisait du bien à tout le monde. Jamais elle n'évita la rencontre des pauvres qu'elle aimait tant. Il suffisait de la voir pour aimer la vertu, S. Ambroise (De la virginité).

Doux cœur de Jésus soyez mon amour. (300 j. d'ind.)  
 Doux cœur de Marie, soyez mon salut. (300 j. d'ind.)

**R. I. P.**

Etude de Maître AMAND, Notaire à Baugnies.

**Bury, Thumaide, Braffe, Baugnies & Warchain**  
**VENTE PAR LICITATION**  
 DE

# CHATEAU

## DE COURRIÈRES

### AVEC FERMES, BOIS Terres Labourables ET VERGERS

D'UNE CONTENANCE DE  
**71 hect. 12 ares 60 centiares**

Maître Amand, Notaire à Baugnies, à ce commis par jugement du Tribunal de Tournai, procédera à l'intervention de M. le Juge de Paix du canton de Péruwez, à la vente publique des immeubles ci-après :

**Commune de Bury.**  
 Premier lot. — Le Château de Courrières avec remises, écuries, chenils, orangerie, serres chauffées, jolis bâtiments de ferme et d'exploitation, drève, parc, étang, jardins légumes, vergers avec arbres fruitiers en plein rapport, bois et terres labourables d'une contenance de 20 hectares 93 ares 70 centiares, tenant à la route provinciale de Leuze à Péruwez, au chemin de la Sarte et à la ferme du bois Dugnolle, reprise au 15<sup>e</sup> lot.  
 Deuxième lot. — 70 ares de terre, section B, numéro 736.  
 Troisième lot. — 8 hectares 19 ares 50 centiares de terre, section B, numéro 734 G.  
 Quatrième lot. — 4 hectares 13 ares 30 centiares de terre, section B, numéro 637.  
 Cinquième lot. — 22 ares 30 centiares de terre, section B, numéro 633. Occupés par M. J.-B. Jöniaux, au fermage de 44 francs.  
 Sixième lot. — 23 ares 40 centiares de terre, section B, numéro 669. Occupés par M. J.-B. Delcampé, au fermage de 46 francs.  
 Septième lot. — Terrain de 90 centiares, section B, numéro 656. — Libre d'occupation.  
 Huitième lot. — 63 ares 30 centiares de terre, section A, numéro 621. Occupés par MM. Antoine LeFebvre et Charles Gossart, au fermage de 80 francs.  
 Neuvième lot. — 14 ares 80 centiares de terre, section B, numéro 506, occupés par la veuve Antoine Leclercq, au fermage de 26 francs.  
 Dixième lot. — 17 ares 80 centiares de terre, section B, numéro 374, occupés par M. Louis Halluin, au fermage de 30 francs 40 centimes.  
 Onzième lot. — 44 ares 30 centiares de terre, section B, numéros 319, 420 et 421, occupés par M. J.-B. Quivy, au fermage de 83 francs.  
 Douzième lot. — 28 ares 20 centiares de terre, section A, numéro 215, occupés par la veuve de François Gobé, au fermage de 45 francs.  
 Treizième lot. — Maison avec bâtiment d'école et jardin, contenant 7 ares 60 centiares section B, numéros 189E et 189C.  
 Quatorzième lot. — Maison avec bâtiments d'école et jardin, contenant 17 ares 30 centiares, section B, numéros 189B, 189C, 189D, 189E.

**Commune de Thumaide.**  
 Quinzième lot. — La Ferme du bois Dugnolle, comprenant corps de logis, grange, écuries, remises et autres dépendances, jardin, vergers, prairies et terres labourables, contenant en un seul bloc 24 hectares 82 ares 50 centiares, cadastrés section A, numéros 83A, 99E, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 166C bis et 131, tenant aux premier et troisième lot et au chemin de Fourpes à Thumaide.  
 Seizième lot. — 59 ares 50 centiares de terre, section A, numéro 182C 2.  
 Dix-septième lot. — 1 hectare 10 ares 60 centiares de terre, section A, numéro 85.  
 Dix-huitième lot. — 53 ares 80 centiares de terre, section B, numéro 16.

**Commune de Braffe.**  
 Dix-neuvième lot. — 56 ares 60 centiares de terre, section B, numéro 35.  
 Vingtième lot. — 5 hectares 89 ares 20 centiares de terre, section A, numéros 166, 164 et 154A.  
 Les 2<sup>e</sup>, 4<sup>e</sup>, 17<sup>e</sup>, 18<sup>e</sup> et 19<sup>e</sup> lots, 6 hectares dans le 1<sup>er</sup> lot, 3 hectares 52 ares 50 centiares dans le 15<sup>e</sup> lot et 3 hectares 58 ares dans le 20<sup>e</sup> lot sont loués à M. Brismée-Roland pour 9 ans expirant le 1<sup>er</sup> Octobre 1893, au fermage de 135 francs l'hectare.  
 Les 3<sup>e</sup>, 16<sup>e</sup> lots et 20 hectares 96 ares 70 centiares du 15<sup>e</sup> lot sont occupés par M. Brismée-Roland, au fermage de 150 francs l'hectare, jusqu'au 1<sup>er</sup> Octobre 1898.  
 Le numéro 106 du 15<sup>e</sup> lot ou 33 ares 30 centiares sont occupés par M. Constant Blin, au fermage de 50 fr.

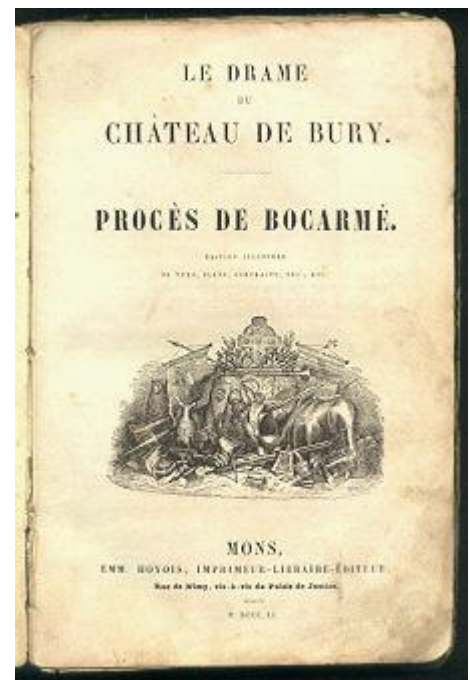
**Commune de Baugnies.**  
 Vingt et unième lot. — 24 ares 60 centiares de terre, section B, numéro 682.  
 Occupés par M. Louis Watiaux, au fermage de 40 francs.

**Commune de Warchain.**  
 Vingt-deuxième lot. — 99 ares 40 centiares de terre, section A, numéros 89A et 89B.  
 Occupés par M. Louis Alexandre, au fermage annuel de 100 francs.  
 Les immeubles désignés au 1<sup>er</sup>, 2<sup>e</sup>, 3<sup>e</sup>, 15<sup>e</sup> et 16<sup>e</sup> lot, ne forment qu'un ensemble d'une contenance de 55 hectares 25 ares 20 centiares.

**Séances :**  
 Les recours auront lieu au prétoire de la Justice de Paix, comme suit : L'adjudication préparatoire le Jeudi 30 Septembre 1886 et l'adjudication définitive le Jeudi 21 Octobre 1886, chaque fois à neuf heures du matin. S'adresser pour renseignements et plans en l'étude dudit Notaire Amand. 1264

11. Gebedskaartje, mejuffrouw gravin Sophie Marie Claire Visart de Bocarmé

12. Courrier de L'Escaut, 4 februari 1864: Verkoop van hoog boshout; Courrier de l'Escaut, 21 maart 1880: Dugnolle Wood Farm te huur



13. Pierre tombale Etienne van Zuylén van Nievelt, fils de Julie comtesse Visart de Bocarmé
14. De misdaad van Bitremont

## 1889 – 1926 : Bourgeois - Cornil

### Eigenaren

- Victor Jean Baptiste Bourgeois (geboren in Leuze, 30 oktober 1852 – xxx), zoon van Jean Baptiste Bourgeois, eigenaar van een spinnerij in Leuze.
- Claire Marie Julienne Hortense Cornil (geboren in Gilly, 19 september 1865)

### Bewoners

- Louis Harchy (geboren in Tourpes, 11 augustus 1870, overleden in Tourpes, 24 mei 1931)
- Domithilde Vivier (née à Maubray, 24 septembre 1877, décédée à Tourpes, 29 septembre 1952)

Na het overlijden van graaf Ferdinand Visart de Bocarmé in 1886 kwam het kasteel in het bezit van het echtpaar Bourgeois uit Brussel. Zij gebruikten het kasteel als zomerresidentie. Victor Bourgeois werd in 1852 in Leuze geboren in een familie van kousenfabrikanten. Hij trouwde met Claire Cornil en het echtpaar vestigde zich aan de Rue Brugmann in Forest (Brussel). Zij werden eigenaar van het kasteel na een openbare veiling ter afwikkeling van de nalatenschap na het overlijden van graaf Ferdinand.

We hebben geen foto's van Victor gevonden. Er is echter wel een prachtige foto van zijn broer Octave. Hij had een fabriek aan de Rue de Condé in Leuze. Deze kousenfabriek is nu een Delhaize-supermarkt.

Louis Harchy was als tuinman in dienst van het kasteel. Hij was toen 17 jaar oud. Louis Harchy trad in dienst van het echtpaar Bourgeois, waarschijnlijk via hun vaders: Casimir Harchy en Jean-Baptiste Bourgeois kenden elkaar en hadden al zaken met elkaar gedaan. De kousenfabrikant had de boer in 1866 1500 frank geleend, met een notariële akte! Louis werkte niet alleen in de tuin, maar deed ook andere klusjes. Zo bestuurdde hij bijvoorbeeld een koets en haalde hij zijn werkgevers op van het station van Leuze wanneer ze vanuit Brussel aankwamen.

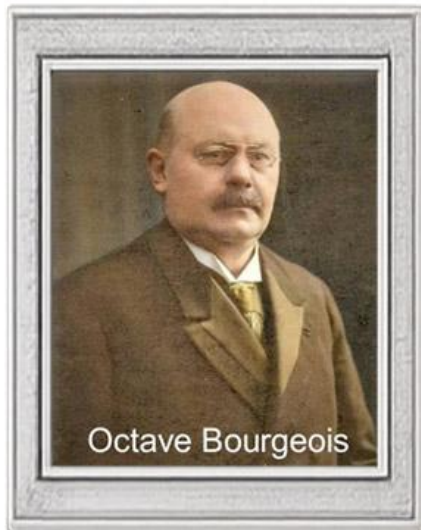
Marie-Domithilde Vivier begon waarschijnlijk een paar jaar later, op dertienjarige leeftijd, in de keuken te werken. Zij en Louis woonden, zoals destijds gebruikelijk was, in het kasteel. Daar bloeide een romance op en in 1901 trouwden Louis en Marie-Domithilde. Hun dochter Lucienne werd in 1902 geboren en zou hun enige kind blijven.

Louis raakte zo gehecht aan het kasteel dat de dorpingen hem de bijnaam "Catiau" gaven, wat kasteel betekent in het lokale dialect. Tijdens de Eerste Wereldoorlog woonde Louis bij de Duitsers die zich in het kasteel hadden gevestigd. De heer en mevrouw Bourgeois bleven tijdens de oorlog in Brussel. Om te voorkomen dat de wijnvoorraad in handen van de bezetters zou vallen, leegde Louis de waterput en verborg de wijn erin. Vervolgens plantte hij rozen bovenop de waterput.

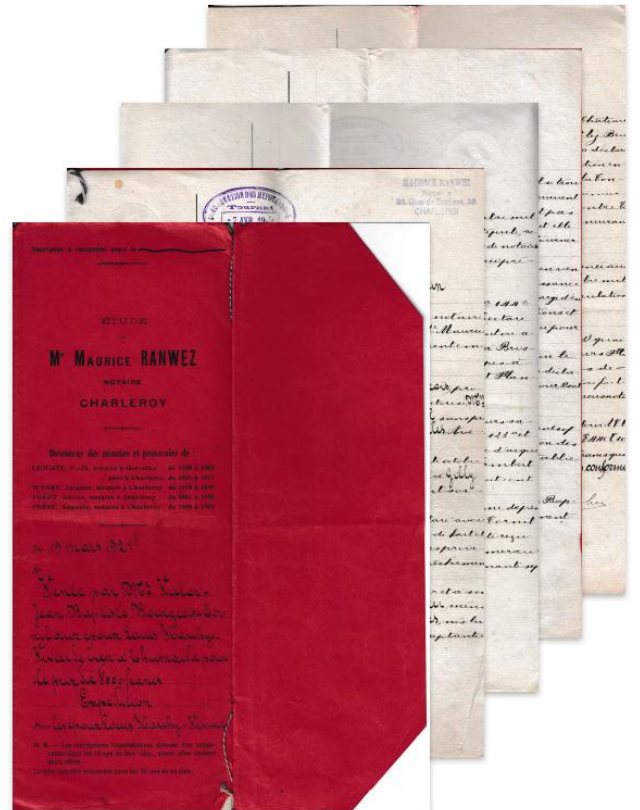
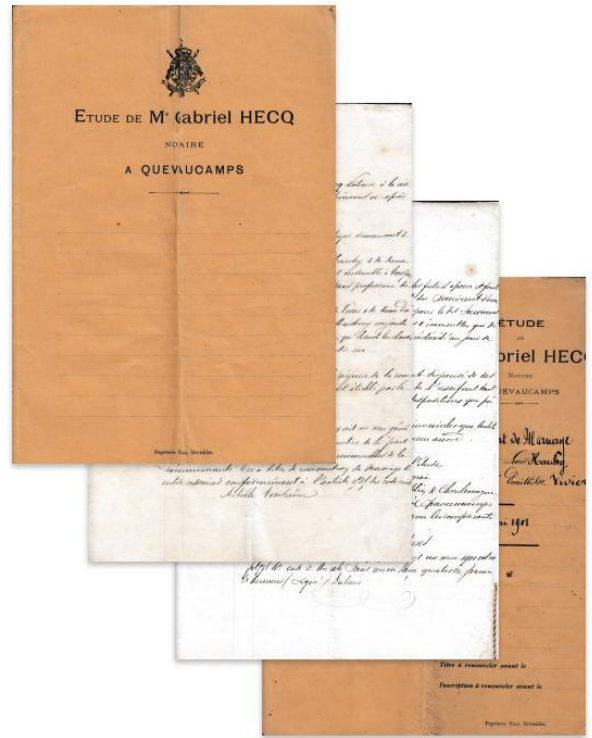
Louis en Domithilde waren gewaardeerde werknemers. Op 19 maart 1921 verkocht het echtpaar Bourgeois-Cornil een stuk grond in Thumaide aan het echtpaar Harchy-Vivier voor 8.000 frank. Dit perceel ligt achter het kasteel, tussen Tourpes en Thumaide. Volgens hun achterkleinzoon, Michel Wallez, was de verkoop in feite een schenking. Dit land is nog steeds in het bezit van Michel Wallez, de achterkleinzoon van Louis en Domithilde.

Het kasteel werd in 1926 verkocht. Het is duidelijk dat Louis een gewaardeerde werknemer was. De heer en mevrouw Bourgeois wilden hem meenemen naar Brussel als hun chauffeur. Maar hij weigerde, omdat hij niet in de stad wilde wonen en niet wilde leren autorijden. Na de verkoop aan de familie Boël in 1926 bleef Louis Harchy op het kasteel werken. Generaal Boël verhuurde het kasteel aan zijn vriend, generaal Lecrique. De werkrelatie met deze nieuwe bewoner was minder hartelijk en Louis werkte niet langer op het kasteel. Hij vond een baan bij La Fauvette in Tourpes. Louis overleed in 1931. Marie-Domithilde overleed in 1952.

De informatie en foto's zijn afkomstig van de achterkleinzoon, de heer Michel Wallez uit Tourpes.



1. Achteraanzicht van het kasteel, begin 1900; de persoon is mogelijk Louis Harchy.
2. Huis Bourgeois-Cornil, Brugmannstraat 65, Bos, Brussel
3. Octave, broer van Victor Bourgeois
4. Louis Harchy



5. Marie Domithilde Vivier
6. Huwelijkscontract, huwelijksakte gedateerd 19 mei 1901
7. Briefkaart gedateerd 12 december 1908, aan Louis Harchy betreffende zijn dochter Lucienne
8. Verkoop door Victor Jean Baptiste Bourgeois-Cornil aan Louis Harchy-Vivier, 19 maart 1921

## 1926 – 1952 : Boël et Lecrique

### Eigenaren

- Generaal-majoor Louis Boël (29 april 1877 – 30 oktober 1954)
- Marie-Clotilde Boël (1920 -2008)

### Bewoners

- Generaal-majoor Armand Lecrique
- Zijn vrouw
- Hun dochter Betty
- Joseph Cardinal
- Zijn vrouw Rachel Cardinal
- Hun zoon Jean Cardinal

In 1926 werd luitenant-generaal Louis Boël, burgemeester van Roucourt, landeigenaar. Hij werd geboren in Tournai op 29 april 1877 en trouwde met Louise Marlier (1877-1914). Ze kregen vier kinderen: Louise, Louis, Clotilde en Paul. Nadat hij in maart 1942 zijn functie als burgemeester had neergelegd, verliet generaal-majoor Boël Roucourt om zich in Brussel te vestigen, waar hij tweede man werd van de Nationale Royalistische Beweging. Zijn zoon, luitenant Louis Boël, was een actief lid van het netwerk. Samen met ongeveer veertig andere verzetsstrijders werd hij op 30 april 1943 door de Gestapo gearresteerd (en stierf op 21 februari 1945 in het concentratiekamp Dora-Mittelbau). Generaal-majoor Boël overleed op 30 oktober 1954 in Schaarbeek. Clotilde (1920-2008), die woonde op Château Marlier in Roucourt, verwierf het landgoed Courrière, dat destijds bestond uit het kasteel en de boerderij. Zij begeleidde de verdeling van het bezit en verkocht het kasteel eerst aan de heer Soyvez en vervolgens de boerderij in 1963 aan de familie Vandenschrick.

Generaal Boël woonde zelf niet in het kasteel, maar verhuurde het aan zijn vriend, generaal Armand Lecrique, en diens vrouw. Het echtpaar had een dochter, Élisabeth (Betty). Lecrique was een gedecoreerde veteraan van de Eerste Wereldoorlog en lid van de 14-18 Fraternity van het 1/21e Infanterieregiment. Hij speelde ook een actieve rol aan het begin van de Tweede Wereldoorlog. De bijlage bevat een gedetailleerd verslag van zijn rol in de 18-daagse campagne tijdens de Duitse invasie.

Het leven op kasteel Courrière in dienst van de familie Lecrique, volgens het verslag van dienstmeisje Rachel Cardinal, circa 1985.

“Joseph en Rachel Cardinal traden in 1929 in dienst op kasteel Courrière. Hij als tuinman-chauffeur, zij als kokkin-huishoudster. Bij haar indiensttreding bij de familie Lecrique werd Rachel meteen meegedeeld dat de schilderijen in de hal en de decoraties in de salon erg oud waren; ze hoefden alleen maar afgestoft te worden, niet gewassen. Mevrouw Lecrique was nogal gevoelig voor de kou; ze bracht het grootste deel van haar tijd door in haar kleine salon op de eerste verdieping, de kamer met uitzicht op de oprit. Daar stond een grote kachel die onderhoud nodig had. Mevrouw hield ervan om te zonnebaden aan de voet van de seringboom, naast de kas. De generaal en mevrouw bewoonden de noordelijke kamer, terwijl hun dochter, Mademoiselle Elisabeth, de oostelijke kamer bewoonde. Haar moeder noemde haar Lisbeth, maar ze stond erop Betty genoemd te worden.” Ze was betrokken bij het lokale verzet en het Witte Leger. “Rachel en Joseph woonden op de tweede verdieping; daar zou hun zoon geboren worden, in de zuidoostelijke kamer (de kamer op de tweede verdieping die later de kamer van François en Vincent Hardy zou worden). Rachel kon echter de trap niet op, en de kleine Jean werd geboren in de bibliotheek! Joseph stopte de auto voor de voordeur om het gezin te laten uitstappen en parkeerde hem vervolgens in de garage achter de volière. Dat was het oude koetshuis.”

“Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog verlieten de bewoners van het kasteel het huis. Tijdens de evacuatie werd het kasteel bezet door Duitse soldaten. Toen Rachel na meer dan een maand terugkeerde,

vond ze overal stro – stro dat als beddengoed voor de soldaten had gediend. Gelukkig was er niets vernield. Het enige wat nog restte, was het opruimen! Voordat ze vertrokken, omdat ze niet alles mee konden nemen, was het zilverwerk aan de voet van een boom begraven.” Bij terugkomst was de begroeiing overwoekerd en in de chaos kon niemand de boom vinden... het zilverwerk ligt er nog steeds! Tijdens de oorlog waren er schapen bij het kasteel. Op zondagen mochten ze grazen in de centrale cirkel, vastgebonden aan palen. De Historische en Archeologische Kring van Deux-Vernes beschrijft de tragische gebeurtenis die zich nabij het kasteel afspeelde aan het einde van de Duitse bezetting.

*“Vanaf begin september 1944 versnelden de Duitse bezettingsmachten hun terugtocht, die vaak uitmondde in een complete chaos en een massale vechtpartij. Dit gold vooral voor de Wehrmacht-eenheden, wier voornaamste zorg was om zo snel en veilig mogelijk terug te keren naar het thuisland dat ze maandenlang hadden verlaten. (...) Op zondag 3 september arriveerde een SS-achterhoede te voet in Bury. Ze kwamen uit Tournai en waren op weg naar Basel. De Duitsers probeerden het kasteel van Lecrique te omsingelen, waarvan het omliggende gebied werd verdedigd door enkele leden van de 698e Peruwelz-Bonsecours-sectie van het Geheime Leger, onder bevel van Emile Bayot.*

*Er brak hevige strijd uit. Bayot had zich met een machinegeweer achter een boerderij gepositioneerd nabij het kruispunt van de Bury-barrière, op de weg naar Basel. Van daaruit kon hij het hele gebied beschieten. De verzetsstrijders raakten in gevecht. De Duitsers verdedigden zich.” De vijand wist niet hoe hem te omsingelen. Als een goede beroepssoldaat hanteerde hij een vuur-en-verplaatsstrategie: de ene man rukte op terwijl de andere dekking gaf. De positie was uitstekend. Helaas bevond Bayot zich, in de euforie van een naderende overwinning, alleen op zijn plek. Een vijandelijke soldaat die in de gracht lag, schoot hem dood. Een andere verzetsgroep arriveerde vanuit Basel en de Duitsers trokken zich terug richting Leuze, waarbij ze zich in twee groepen splitsten. De eerste, 22 man sterk, werd in de buurt van een bosje aan de rand van Bury ingesloten en gevangengenomen in de bijgebouwen van het kasteel. De andere groep vluchtte en liet zijn wapens achter.*

In 1999 gaf Michelle Catoire aanvullende informatie over de gebeurtenissen van 3 september 1944 in de Courrier de l'Escaut.

*“Ik was toen nog geen zeventien.” Die zondag (...) riep mijn grootvader me. Verrast ging ik naar het huis aan de Rue de Bocarmé, waar Mademoiselle Lecrique en een dame van wie ik zo graag de identiteit wilde weten, op me wachtten. De bezoekers vroegen me om in het geheim een klein papiertje af te leveren aan Emile Bayot, die het Château de Courrière bezette. Man Mie, zoals ik mijn grootmoeder noemde, verstopte het papiertje in de band van mijn overhemd en ik liep naar het kasteel, waar ze tevergeefs naar Emile zochten! Ik hoorde gewerschoten bij de Barrière en ik herinner me dat mensen (later hoorde ik dat het SS'ers waren) onophoudelijk op wapens sloegen in de stallen waar ze werden vastgehouden. Ik stond op het punt mijn papiertje aan de beoogde ontvanger te overhandigen toen me werd verteld dat hij op het kruispunt was gedood. Mijn aanhangers, aan wie ik vervolgens de boodschap overbracht, begeleidden me terug, met een machinegeweer over hun schouders, langs de oprijlaan van het kasteel en vervolgens over het smalle onverharde weggetje dat de wegen naar Leuze en Tournai verbindt. Ze lieten me pas los toen ze dachten dat ik veilig was. Ik bereikte Bocarmé vervolgens zonder incidenten.*

De salon van het kasteel diende als mortuarium voor Emile Baijot. Jacques Jonniaux, destijds misdienaar, vergezelde de priester.



1. Gedenksteen voor Emile Bayot
2. De grafkamer van Bayot in het kasteel
3. Château Marlier Roucourt van Marie-Clotilde Boël
4. De grafsteen van Lecrique in Athene



5. Lecrique, zijn vrouw en Jean
6. Generaal-majoor Lecrique
7. Familie Lecrique
8. Generaal-majoor Louis Boel

## 1952 – 1960 : Jordan - Soyez

### Eigenaren - bewoners

- Antoine Soyez (1884 - overleden 27 april 1960 in Bury)
- Suzanne Jordan-Soyez (1911-2000)
- Henri Jordan (1901 –1968)

Op 18 juli 1952 verkocht Marie-Clotilde Boël het kasteel, zonder de boerderij en het aangrenzende land, aan Antoine Soyez, een industrieel uit Maulde. Hij schonk het vruchtgebruik van het kasteel aan zijn dochter Suzanne, die getrouwd was met Henry Jordan. Zij kregen een dochter die in het kasteel trouwde. Volgens mevrouw Soyez was het plan om de trouwfoto's in een boot op de vijver te maken, maar op de grote dag was de vijver droog! De familie Soyez woonde er slechts acht jaar. Helaas is er weinig bekend over deze periode. Na de dood van haar vader verwierf ze het volledige eigendom en verkocht ze het kasteel op 3 augustus 1960. Haar echtgenoot, Henri, was architect. Het is waarschijnlijk dat hij ook enkele bouwkundige werkzaamheden heeft uitgevoerd, zoals het plaatsen van een keuken op de begane grond, die in de jaren tachtig is verwijderd.

Marie-Clotilde Boël verkocht de boerderijgebouwen in 1963 aan de familie Vandenschrick. Zij waren kort daarvoor teruggekeerd uit Afrika, waar de vader agronoom was geweest. Ze namen hun intrek tijdens de beruchte winter van 1962-1963, een van de koudste en strengste winters van de 20e eeuw in Europa.

Henri Jordan was een architect die tot de onafhankelijkheid veelzijdig in Congo werkte. Hij was met name betrokken bij de bouw van het stadhuis van Elisabethville, het huidige Lubumbashi. Het stadhuis (architecten Jordan, Donnay en Mettwie, 1953-1961) was het onderwerp van een architectuurwedstrijd. De bouw was nog niet voltooid ten tijde van de onafhankelijkheid. Tegenwoordig huisvest het gebouw nog steeds de kantoren van de gemeentelijke administratie. Zoals zo vaak het geval was, veranderde de functie van het gebouw niet na de onafhankelijkheid. © Yves Robert



1. Grafsteen Antoine Soyez
2. Grafsteen Soyez Jordan
3. Grafsteen familie Soyez





HENRI JORDAN  
ARCHITECTE

Tournai, le 4/2/61.

Cher Monsieur Van der Haeghe,

J'ai répondu à votre coup de téléphone et vous remercie d'avoir reçu le plan de l'achat de Roubaix. Nous nous sommes vu avec lui cette semaine et vos indications ont été pour nous très précieuses et précises.

Le terrain actuelle est particulièrement favorable, à un 1/2 hectare environ, ce qui nous a permis de faire un plan qui ne nous a coûté que deux fois le prix de terrain, sans compter que nous sommes à proximité de la gare et que nous pouvons faire un accès direct au terrain de chaque côté de la rue (A) et une entrée de plus de 100 m, ce qui nous a permis de faire un plan très intéressant, si on se contente de ce qui est possible. L'axe de l'entrée n'est plus que 1/2 hectare (pour la partie en terre). Quand nous avons acheté Roubaix en 1952, il n'y avait pas de terrain possible, parce qu'il n'y avait pas de terrain possible de la rue de la culture.

PROPRIÉTÉ DE COURMIÈRE  
BUAY-ABUCOURT  
BELGIQUE

NON BEE  
ELIZABETHVILLE  
CÔTE D'IVOIRE

MATRICULE 267419 - MEMBRE FONDATEUR DE LA SOCIÉTÉ DES ARCHITECTES DU CONGO BELGE ET DU RWANDA-URUNDI

A défaut de conventions écrites, nos relations sont régies par le code des droits et devoirs professionnels et le Statut général des membres de la Fédération Royale des Sociétés d'Architectes de Belgique et de la Société des Architectes du Congo Belge et du Rwanda-Urundi.

Suivant, il faut veiller à ce que le plan qui avait le top plus de la culture, nous (voir page) de W.C. de suivre art. 1000 des -- pour cela il faut regarder de temps à autre le plan (C) ... qui doit laisser voir la route et ce collecteur (40 à 50 cm de hauteur entre la route et la route). Ce point est convenu comme suit:

Il faut noter que ce plan, dont on se souvient par une coupe au-dessus de la fosse du chemin de la ferme ou de la route, nous nous n'en avons pas trouvé trace dans le plan de la fosse. L'axe de la fosse est en fait avec la fosse du bâtiment à droite qui il est très intéressant de voir.

Il est un point semblable dans le plan de la fosse, plus petit que celui du garage par où s'écoule l'eau de la fosse du W.C. des vestiaires et de la salle de bains de la cuisine à l'étage.

Pour passer le noyau à droite nous devons faire une fosse pour cette fosse, ce qui nous a coûté 1000 francs en plus que nous n'en avons pas. Le collage des briques doit être une fois sur deux, la partie supérieure de la fosse par nous d'habitude.

MAOROL IRUMZI  
STRENGO

6. Brief van Henri Jordan aan Van der Haeghe, 4 februari 1961

## 1960 – 1984 : Vanderhaeghen

### Eigenaren - bewoners

- Joseph Vanderhaeghen (Deinze, 19 januari 1903 – 22 juli 1982, Bury) arts in de volksgezondheid
- Jan Vanderhaeghen (1933 – 1986, overleden in Namur), zoon van Madeleine Leus (22-04-1907 – 31-03-1938)

### Bewoners

- Vincent Hardy, geboren op 28 juni 1955 in Bujumbura, striptekenaar
- François Hardy

Joseph Vanderhaeghen werd geboren in Deinze op 19 januari 1903. Hij trouwde met Madeleine Leeus (1907-1938), met wie hij Jan, Pol en Marie-Louise kreeg. Marie-Louise trouwde met Hardy (1918-1967), met wie ze twee kinderen kreeg: François en Vincent. Na hun terugkeer uit Afrika kwamen deze twee kinderen op het kasteel wonen, in de vertrekken van het personeel (zie plattegrond). Uit een tweede huwelijk kreeg Joseph Marcelle en Thierry, in de regio bekend als "BOUBOU". Joseph overleed in Bury op 22 juli 1982. Joseph Vanderhaeghen was arts in de openbare gezondheidszorg en was veelvuldig werkzaam in Afrika, met name in Bujumbura. Hij was ook huisarts in Bury, waar hij zeer geliefd was.

Jan Vanderhaeghen raakte verlamd na een ongeluk in Afrika: een duik in een bijna leeg zwembad. Dr. Vanderhaeghen kocht het kasteel voornamelijk voor zichzelf, maar ook om zijn kinderen en kleinkinderen te huisvesten. In zijn testament liet hij het kasteel na aan zijn zoon Jan, die er, voor zover zijn gezondheid het toeliet, tot augustus 1984 woonde. Tijdens zijn verblijven in het kasteel kon Jan rekenen op de attente zorg van zijn verpleegster, Marie-Andrée Dussart, en de vriendschap van zijn burens op de boerderij, de familie Vandenschrick. Jan was een groot liefhebber van klassieke auto's, met name MG's. Hij had ook een passie voor vuurwapens. Omdat hij de onderhoudskosten van het kasteel niet meer kon betalen, zette hij het in juni 1984 te koop.

In 1984 verkocht Jan Vanderhaeghen het kasteel en het bijbehorende terrein aan Hubert Mehouden en Monique Douchet, die aanzienlijke restauratiewerkzaamheden uitvoerden om de verwaarlozing aan te pakken. In 2003 verliet de familie Mehouden het pand en verkocht het aan Bert de Groot, die in Amsterdam woont. In 2017 richtte hij de Groot Roodhorst Foundation op om bij te dragen aan het onderhoud van het kasteel en het park.

MAURICE KEBERS  
DOCTEUR EN DROIT  
NOTAIRE  
LEUZE

LE 2 février 1960.  
14, CHAUSSEE DE PÉREUXELZ  
TEL. : 82026

COMPTE CHÈQUES POSTAUX 872716

Monsieur le Docteur Van der Haeghen  
à Usumbara(Ruanda(Urundi) Congo belge  
B.F. 1060.-

Mon Cher Docteur,

J'ai l'honneur de vous informer que je continue à travailler votre dossier.

Je vous rappelle, pour autant que de besoin que l'acte, selon la convention sous seing privé, doit être réalisé au plus tard le premier juin prochain.

En ce qui concerne la rédaction de cet acte, j'inscrirai les clauses habituelles de vente et, en outre, je devrais reprendre toutes les conditions spéciales ou "servitudes" figurant à l'acte d'acquisition de Madame JORDAN. Je les énumère ci-après.

Toutefois, je pense sans pouvoir l'affirmer - que la plupart de ces conditions sont actuellement sans raison d'être. D'autre part, certaines consistent en servitudes actives (vous profitez)

À mon avis, nous ne pourrions supprimer la servitude de passage pour l'exécution des travaux à la ferme, mais, à première vue, ces travaux ne doivent devenir nécessaires qu'au bout d'un certain nombre d'années, ce qui rend cette servitude supportable.

Resterait la question de l'approvisionnement en eaux prévues en cas de force majeure. Comme Monsieur JORDAN doit vous l'avoir écrit, lui-même n'a jamais dû y faire face ni la subir ! De plus l'eau alimentaire placée à la ferme semble encore écartée : la survenance du fait. Donc, même si la clause devait être reproduite, elle serait pratiquement sans effet, mais je vais néanmoins m'efforcer de la supprimer.

Je vous tiendrai donc au courant de toutes nouvelles susceptibles de vous intéresser en cette affaire et je vous demande de votre côté de lire attentivement les fameuses servitudes citées ci-après et me donner votre avis sur chacune d'elles.

Veuillez croire, Mon Cher Docteur, en mes sentiments dévoués

Conditions particulières (voir au verso).

1-Le mur séparatif de la terre (parcelle cadastrée n°814k) et le bâtiment de la ferme (parcelle cadastrée n°814i) sera mitoyen sur toute sa hauteur.

Il en sera de même des murs séparatifs du jardin légumier. Ces murs, mitoyens sur toute leur hauteur sont délimités au plan cadastral par lettres A-B d'une part et par les lettres C-D-E d'autre part.

L'écoulement des eaux du bâtiment de ferme adossé à la serre se fera par la propriété présentement vendue.

2-Il est créé une servitude de passage sur la propriété vendue à l'effet de laisser ou faire exécuter des travaux aux bâtiments voisins (ferme) restant appartenir à la vendeuse.

3-La vendeuse, devra cloîtrer à ses frais la partie non cloîtrée se trouvant entre les parcelles cadastrées numéros 814k et 814i. Elle devra également faire mettre à ses frais un grillage à feuilles des bâtiments de ferme prenant jour sur la propriété présentement vendue.

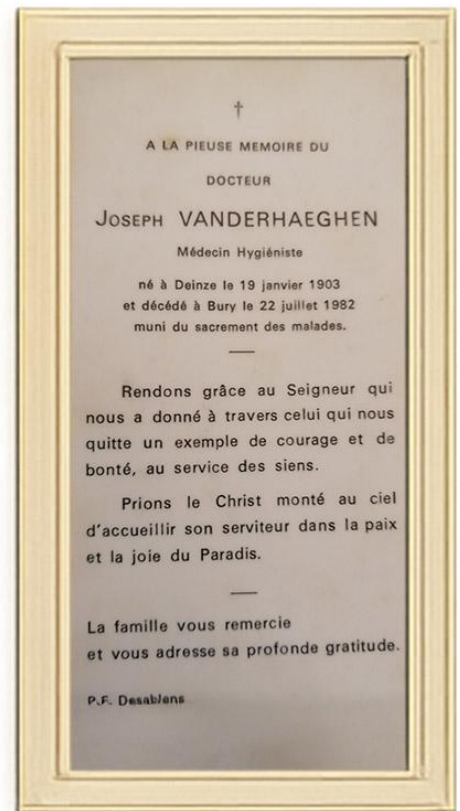
4-L'acquéreur devra cloîtrer à ses frais la propriété du côté de l'étang et ce, sur toute la longueur délimitée par les lettres A-B-C-D, figurant au procès verbal de bornage.

5-L'eau de ville est amenée dans la propriété de la vendeuse jusqu'à l'ancien garage du château. L'acquéreur est autorisé à amener l'eau dans sa propriété, présentement acquise par le prolongement qu'il ferait établir à ses frais depuis l'ancien garage. À cet effet la vendeuse l'autorise à venir dans sa propriété voisine pour laisser exécuter les travaux.

6-Il existe un puits artésien dans la parcelle cadastrée n°815j. Si, par suite d'un cas de force majeure la ferme voisine appartenant à la vendeuse serait privée d'eau, l'exploitant de la ferme sera autorisé à venir puiser de l'eau au dit puits artésien avec droit de passage sur la propriété présentement vendue. Cette autorisation et le droit de passage ne sont donnés qu'à titre temporaire et finissant au décès de la vendeuse ou en cas de vente par celle-ci avant son décès.

7-La vendeuse devra fermer à ses frais les portes-issues existant entre la propriété présentement vendue et celle lui restant appartenir.

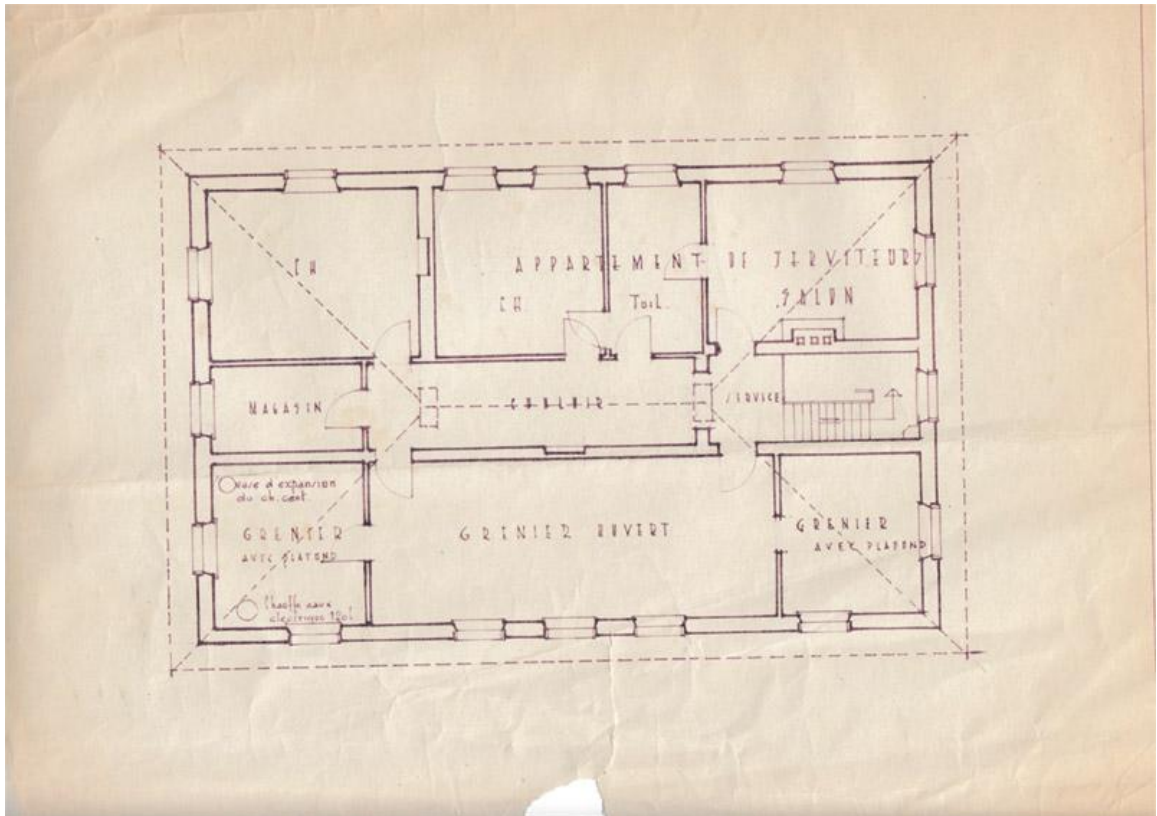
8-L'acquéreur s'engage pour lui, ses successeurs et ayants cause à faire insérer les conditions spéciales qui précèdent dans les actes éventuels de vente de tout ou partie du bien prédécrit.



2. Familie Vanderhaeghen
3. Afbeelding van het gebed van Joseph Vanderhaeghen
4. Kasteel met de witte poort
5. Rozentuin



6. Vincent en Francois Hardy
7. Diana in goede conditie
8. Jan Vanderhaeghen
9. MG van Jan Vanderhaeghen
10. MG van Jan Vanderhaeghen



11. Plattegrond van de zolder



12. Kasteel in de tijd van Vanderhaeghen

## BIJLAGE Lecrique en de 18-daagse veldtocht

**Bron:** <https://18daagseveldtocht.be/versterkings-en-opleidingstroepen/versterkings-en-opleidingscentra/5de-versterkings-en-opleidingscentrum/>

Tijdens de mobilisatie in verband met de dreigende inval van de Duitsers wordt reserve generaal-majoor Lecrique benoemd tot bevelhebber van het vijfde Versterkings- en Opleidingscentrum (5VOC) 5ème Centre de Renforcement et d'Instruction (5CRI) met standplaats Doornik. Dit centrum is in maart 1940 opgericht als een eenheid van niveau divisie die het bevel voert over drie versterkings- en opleidingsregimenten. Eens op volle sterkte zal het 5VOC bestaan uit 9.750 manschappen waaronder 3.650 rekruten.

11 mei 1940: In de loop van de dag is de Duitse luchtmacht zeer actief in de streek rond Sint-Niklaas en Beveren. Meerdere treinstellen met aan boord de verschillende regimenten van 5VOC worden vanuit de lucht aangevallen met verliezen als gevolg. De SchoolCie stapt om 05u00 samen met de twee andere onafhankelijke compagnies van het 5VOC aan boord van één van de twee klaarstaande treinen in het goederenstation van Doornik dat bij de plaatselijke inwoners beter bekend staat als “la gare margarine” oftewel “la margarine”. Het andere treinstel wordt gebruikt door de Staf en het Iste Bataljon van 12J. De SchoolCie verlaat om 06u00 het station van Doornik om zich per trein naar zijn oorlogskantonnement in Beveren-Waas te begeven. De reisroute loopt over Leuze, Ath, Lessen, Geraardsbergen (waar gestopt wordt om de tenders van de locomotieven bij te vullen met water), Zottegem en Gent. Van hier uit gaat de tocht noordoostwaarts. De trein met de onafhankelijke compagnies van het 5VOC wordt omstreeks 14u05, net voorbij het station van Lochristi op zo'n 10 kilometer ten noordoosten van Gent, gebombardeerd door de Duitse luchtmacht waardoor de trein in twee breekt. Nadien worden de brokstukken nog eens vanuit de lucht gemित्रailleerd. Bij de Schoolcompagnie vallen tien doden en talrijke gewonden te betreuren. Zes onder hen bezwijken nadien nog aan hun verwondingen.

14 mei 1940: In de voormiddag krijgt generaal-majoor Lecrique in zijn HK te Beveren-Waas bezoek van de regimentscommandant van een Frans artillerieregiment dat staat opgesteld te Beveren-Waas in steun van een Franse infanteriedivisie ontplooid in Zeeland ten zuiden van de Schelde. Hij brengt de generaal op de hoogte van de snelle aftocht van de Fransen uit Breda en merkt op dat er op de linker Scheldeoever vanaf de Belgisch-Nederlandse grens geen troepen staan opgesteld. Hij vreest vijandelijke infiltraties ten zuiden van de Schelde. Generaal-majoor Lecrique doet een snelle navraag waaruit blijkt dat het 5VOC de enige eenheid is met infanterieregimenten ten westen van Antwerpen. Om te vermijden dat de kantonnementen van 5VOC bij verrassing aangevallen worden beslist hij om de wacht bij de kantonnementen te verdubbelen en om een waakscherm op te stellen langs de Scheldeoever. Hij laat het I/12J defensieve stellingen innemen vanaf de Belgisch-Nederlandse grens tot het Fort van Liefkenshoek en I/10J ten zuiden van het fort. Het I/11J wordt in tweede echelon opgesteld. Wanneer later op de dag blijkt dat de vijand nog geen contact heeft gemaakt met de divisies die staan opgesteld aan de noordostrand van Antwerpen, roept hij zijn eenheden terug.

Vanaf 15 mei start het 5VOC met de evacuatie per spoor van zijn eenheden naar Frankrijk. De volgende dag, nadat alle eenheden vertrokken zijn, verlaten generaal-majoor Lecrique en zijn staf eveneens Beveren-Waas en vertrekken in de vroege ochtend via de baan naar Frankrijk, richting Bagnols-sur-Cèze.

De trein rijdt tergend langzaam door Vlaanderen, zowel de nacht van 15 op 16 mei als de nacht van 16 op 17 mei worden in de trein doorgebracht. De treinreis vordert slechts langzaam en in de loop van de ochtend komen drie onafhankelijke compagnies van het 5VOC toe in de Gare Maritime van Duinkerke. Onmiddellijk na de aankomst van de trein moet de trein ontladen worden en terug ter beschikking gesteld worden van het Franse leger

De commandant van de 16e Région Militaire stuurt de staf op 20 mei door naar Bagnols-sur-Cèze in de Gard. Intussen bereiken de Duitsers in de nacht van 20 op 21 mei Noyelle-sur-Mer aan de monding van de Somme. Hierdoor raken een aantal eenheden van het 5VOC ingesloten door de Duitsers. Generaal Lecrique gaat te Bagnols-sur-Cèze over tot de oprichting van een opvangcentrum (oftewel Centre d'acceuil) ter grootte van een compagnie waar oudere reservisten en jongeren van de rekruteringsreserve worden opgevangen in afwachting van doorverwijzing naar een of andere eenheid van het 5VOC.

26 mei 1940 Door de grote spreiding van de VOC's over gans het zuiden van Frankrijk worden VOC's die zich in dezelfde omgeving bevinden per twee samengebracht in groeperingen. Zo worden op 26 mei het 5VOC en het VOC/ChA ondergebracht in één groepering. Deze groepering wordt onder bevel geplaatst van Generaal-majoor Lecrique.

28 mei 1940 Het Belgische leger capituleert in Vlaanderen. De Belgische regering in ballingschap in Frankrijk beslist dat de Belgische eenheden, die zich niet in de zone van ons veldleger in Vlaanderen bevonden op 28 mei, buiten het capitulatieakkoord blijven. Ze zullen onder bevel van de Minister van Landsverdediging, Luitenant-generaal Denis, de strijd voortzetten aan de zijde van de geallieerden. Bij het vertrek uit ons land telde het 5VOC zo'n 9.750. Manschappen waaronder 3.650 rekruten van de klas 40'. Op 28 mei bedraagt het effectief nog 7.950 waaronder 1.900 rekruten.

De Generale Staf van de Versterkings- en Opleidingstroepen (EM/TRI) onder bevel van Luitenant-generaal Wibier, is deels ingegaan op een Frans verzoek om 20.000 militairen te leveren voor het uitvoeren van veldwerken (werkbataljons) ten voordele van de Franse divisies opgesteld in tweede echelon langs de Seine, in Parijs en langs de Marne.

Normalerwijze zouden de VOC's in het zuiden van Frankrijk niet bedreigd worden door de Duitse opmars. Toch is de generaal Lecrique er niet gerust in en op 7 juni neemt hij enkele eerste voorzorgsmaatregelen. Om 03u30 laat hij de piketten van de verschillende bataljons oproepen om de in- en uitgangen van de kantonnementen te bewaken. (...). De verhoogde waakzaamheid wordt nog aangescherpt wanneer op 10 juni Italië de oorlog verklaart aan Frankrijk met de opening van een tweede front als gevolg. Op dat ogenblik moet generaal Lecrique het bevel over de groepering 5VOC – VOC/ChA overgeven aan generaal Lambert wegens ziekte. Generaal Lambert zal de komende tien dagen het bevel voeren.

Het uitsturen van de werkbataljons was slecht voorbereid en de uitvoering van de opdracht liep volledig in het honderd. Het Franse leger was niet in staat de Duitse stormloop te stuiten en al snel moesten de werkbataljons teruggestuurd worden. De terugkeer van de werkbataljons van het 5VOC verliep niet van een leien dakje. Een gedeelte van de manschappen werd gevangengenomen en de rest keerde in kleine groepjes terug. Daarenboven kondigt Maréchal Pétain op 17 juni om 13u30 in een radiotoespraak aan de Franse bevolking de nakende capitulatie van Frankrijk aan. Vanaf dan beginnen de Fransen te onderhandelen met de Duitsers. Een wapenstilstand is niet meer ver af.

Op 22 juni capituleren de Fransen en ondertekenen ze een wapenstilstandsverdrag met de Duitsers in Compiègne. Het Vichy regime is niet langer gemachtigd om de Belgische oorlogsinspanningen te steunen want in het verdrag dat Frankrijk op 22 juni te Compiègne met de Duitsers ondertekent verbindt Frankrijk er zich toe de aanwezige Belgische militairen ten zuiden van de demarcatielijn te ontwapenen en aan Duitsland uit te leveren. Duitsland wil kost wat kost voorkomen dat de ongeveer 150.000 Belgische militairen die zich nog in Zuid-Frankrijk bevinden naar Engeland of Congo zouden worden overgebracht om daar de strijd aan de zijde van de geallieerden voort te zetten. De praktische modaliteiten voor een de uitlevering van de Belgische militairen zullen nog een tijdje op zich laten wachten. Nog anderhalve maand blijven de gedemotiveerde Belgische eenheden doelloos rondhangen in Frankrijk vooraleer ze naar België gerepatriëerd worden.